

Maria Mercè Roca
Esriptora
mariamercero@gmail.com

La piel quemada, de Josep Maria Forn

José és un treballador de la construcció, un paleta de Lloret de Mar, vingut de Guadix, com tants d'altres andalusos, en plena època del «desarrollismo» franquista. Viu en un món que per a ell és nou, ple d'estrangeres en biquini, de gent com ell que intenta obrir-se pas en l'especulació laboral, immers en una llengua que intenta entendre... Paral·lelament a aquesta acció veiem com la seva dona, Juana, amb els seus dos fills i el seu germà, emprenen un llarg viatge en tren —en un d'aquells vagons de fusta de tercera classe— per reunir-se amb el seu home i intentar viure millor, més dignament, ja que a Guadix, on casa seva és una cova emblanquinada amb calç, ja no hi ha feina per a ningú.

Veiem José en el seu darrer dia d'home solter i veiem alhora el llarg viatge en tren dels que vénen, un viatge farcit de les imatges colpidores de les maletes de cartró i la por de perdre's enmig de la gran ciutat... L'acció se centra en aquestes vint-i-quatre hores dels personatges que saben que a partir d'ara estaran junts en un país diferent i intueixen que res no serà igual al seu passat immediat. Uns immigrants sense bitllet de tornada, que acabaran essent tan catalans com els nascuts aquí.

Això és *La piel quemada*, una pel·lícula escrita, produïda i dirigida per Josep Maria Forn i és, sense cap mena de dubte, la seva millor pel·lícula. Forn és un director a qui cal reivindicar sempre, autor entre d'altres de *M'enterro en els fonaments* (1969), basada en la novel·la homònima de Manuel de Pedrolo, *Companys, procés a Catalunya* (1979) i *El coronel*

Macià (2006). Amb *La piel quemada* —títol que, no cal dir-ho, fa referència a la pell cremada dels paletes pel seu treball de sol a sol, que contrasta amb la pell bronzejada de les turistes de la Costa Brava— Forn aconseguí, el 1967, mostrar la vida tal com és, sense intel·lectualitats ni artificis, fent una crítica social molt dura, sense cap concessió. Sorprenien, en aquella època, els diàlegs en català de l'obra. Aquesta cinta, feta a Catalunya per un català en ple franquisme, va ser considerada una continuació del neorealisme italià. Certament, la filosofia d'aquesta escola creada i conreada pels Rossellini, De Sica, Visconti... impregna tota la cinta: hi veiem el contrast entre l'Espanya pobra, reprimida per la religió i les autoritats, treballadora i analfabeta, amb la vitalitat, la riquesa i la permissivitat sexual que es viu en determinats indrets de la Catalunya turística de llavors. La moral repressora de l'època ens és ensenyada en una escena reveladora, sense paraules, només amb mirades que ho diuen tot, en el vagó de tren on Juana —la inspirada Marta May, que fa una actuació memorable amb poques paraules però amb uns ulls extraordinaris que ho diuen tot— on Juana, dic, i la seva família, coincideixen en una part del trajecte d'Andalusia a Catalunya amb un capellà.

Una de les millors escenes de la pel·lícula és la de José —un entregat Antonio Iranzo, magnífic en el seu paper— després d'una nit de gresca a l'apartament d'unes noies belgues, i després també d'acomodar-se d'una mitja nòvia que també és d'Andalusia com ell i que treballa en un hotel, carregant a les seves espatlles un pesat somier de molles de

La immigració dels andalusos a casa nostra mai no ha estat tan ben retratada com a *La piel quemada* <<

llet de matrimoni. Ho fa a plena llum del migdia, amb un sol abrusador i pel bell mig dels carrers de Lloret, davant la mirada immisericòrdia i de menyspreu dels vilatans. La idea d'un viacrucis és inevitable i en José acaba exhaust a dalt de tot d'un turonet, als afores, a la barraca que serà la seva nova llar. Quan es retroba amb la seva família a l'estació d'autobusos, l'emoció de tots és cor-prenedora i la barraca, comparada amb la cova que era la seva antiga llar, els sembla quasi un palau.

La immigració dels andalusos a casa nostra mai no ha estat tan ben retratada com a *La piel quemada*: les seves pors, les seves contradiccions, el bilingüisme, la identitat de país que els acollia i la Catalunya que es beneficiava del seu treball, el boom turístic de la Costa Brava, les possibilitats d'un futur millor, la seva integració... Potser, només, en literatura, el 1964, ho va fer Francesc Candel amb *Els altres catalans*. ◀

